

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Cet ouvrage a bénéficié du soutien des Programmes
d'aide à la publication de l'Institut français.

Această carte a apărut cu sprijinul Programelor
de susținere a publicării ale Institutului Francez.

STEPHANE CARLIER

**CLARA
CITEȘTE
PROUȘT**

Traducere din limba franceză și note
de Mădălina Ghiu

HUMANITAS
fiction

Redactor: Raluca Popescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Marilena Brînzan
DTP: Florina Vasiliu, Veronica Dinu

Tipărit la Livco Design

STÉPHANE CARLIER

CLARA LIT PROUST

Copyright © Éditions Gallimard, Paris, 2022

All rights reserved.

P. 49: „True Colors“, text și muzică Tom Kelly și Billy Steinberg © Steinberg Billy Music/Denise Barry Music/Sony Music Publishing.

P. 56: „Tout doucement“, text și muzică Jean-Paul Dréau © Chappell Sa/Max Music SARL.

P. 90: „Avant de partir“, text Yves Decary, muzica Germain Gauthier © RV International Éditions/Éditions Bloc Notes/ Peermusic France.

P. 152: „Don't Stop Me Now“, text și muzică Freddy Mercury © Queen Music Ltd./EMI Music Publishing.

P. 187: „Águas de Março“, text și muzică Tom Jobim © Corcovado Music Corp.

Pentru citatele din Marcel Proust:

Du côté de chez Swann și *À l'ombre des jeunes filles en fleurs* © Éditions Gallimard, 1987, pentru stabilirea textului.

Le Côté de Guermantes © Éditions Gallimard, 1988, pentru stabilirea textului.

© HUMANITAS FICTION, 2023, pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CARLIER, STÉPHANE

Clara citește Proust / Stéphane Carlier; trad. din franceză și note de Mădălina Ghiu. – București: Humanitas Fiction, 2023

ISBN 978-606-097-290-7

I. Ghiu, Mădălina (trad.)

821.133.1

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0723 684 194

*Pentru fratele meu, Raphaël,
o lumină în noapte*

Ceea ce contează este să te eliberezi, să-ți
descoperi propriile dimensiuni, să refuzi
orice îngrădire.¹

Virginia Woolf

1. Virginia Woolf, *Jurnalul unei scriitoare*, în românește
de Mihai Miroiu, Editura Univers, București, 1980, p. 247.

I
CINDY SALON

Doamna Habib, pe trotuar, doar în bluză, în ciuda frigului, întinde un braț pentru a-și ține țigara la distanță, iar pe celălalt îl are îndoit sub piept. Deopotrivă înțepenită și tremurândă, examinează vitrina salonului de parcă încearcă să-i pătrundă misterul. Literele albe ale firmei, afișul uriaș din care o femeie coafată ca Louise Brooks pare că se uită la picioarele ei, lista de prețuri de pe ușa de sticlă. Și, în partea cealaltă, chiar în capăt, inutilă și solitară în vaza ei transparentă, o tulpină de bambus care nu a crescut niciodată mai mult de un centimetru.

— Numele nu e în regulă. Cindy. Așa o chema pe fiica fostului proprietar. O fi fost la modă în 1982, dar astăzi nu-i mai spune nimănui nimic.

Doamna Habib se înșală complet în legătură cu nivelul salonului ei. A visat atât de mult la asta, încât a ajuns să se convingă că este patroana echivalentului

unui Dessange¹, în timp ce Cindy Salon este minuscul, așezat pe lungime, și pitit într-un intrând, el însuși ascuns într-un pasaj, și supraviețuiește datorită unei clientele fidele a cărei vârstă medie este în jur de șaptezeci de ani. Cindy Salon este exact numele pe care ar trebui să-l poarte.

— Și nu-mi vorbi despre ceva în *tif*, Qualita'tif sau orice altceva. Urăsc jocurile de cuvinte.²

Trage din țigara pe care Clara o aude trosnind.

— M-am gândit la ceva, să-mi spui cum ți se pare...

Pauză scurtă pentru a-și pregăti efectul.

— Grădina deliciilor.

Întotdeauna a avut o problemă cu numele. Începând cu propriul nume. Nu și-a iertat niciodată soțul că i-a dat un nume de familie care îi sfredelește timpanele, când numele ei de fată era Delage. *Orice s-ar spune, Jacqueline Delage sună mai bine decât Jacqueline Habib.*

— La ce te duce cu gândul?

Un restaurant chinezesc, ar vrea să-i răspundă Clara, dar se mulțumește să ridice din umeri. Nu contează. Dacă nu ar fi numele salonului, ar fi fațada care ar trebui revopsită sau activitatea de manichiură pe care ar trebui să ne hotărâm odată să o dezvoltăm. (*Întotdeauna e lume la Onglerie, pe Rue Thiers, n-ai observat?*)

1. Înființată în 1954, firma Dessange deține peste 350 de saloane de înfrumusețare în 37 de țări.

2. *Tif* – păr (fr.).

Știe ce se va întâmpla. Doamna Habib va trage ultimul fum din țigară, îl va expira cât mai departe posibil, în timp ce va strivi chiștocul cu piciorul stâng, apoi va spune cam așa *E clar că azi nu vom muri de cald* și va intra. Se va spăla pe mâini în camera din spate și va lua o pastilă mentolată. Se va întoarce în salon, se va privi într-o oglindă și își va relua locul la casa de marcat, netezindu-și fusta. Cineva va intra, salonul va prinde viață în murmurul conversațiilor, în zgomotul föhnurilor, a șlagărelor de la radio Nostalgie – și va fi ca și cum niciodată nu fusese vorba de Grădina deliciilor, de nume de firmă terminate în *tif* și de prenume la modă în 1982.

Prima, de obicei, este Lorraine. Nici nu se deschide bine salonul, că ea apare cu două cafele pe o tăviță rotundă, se instalează pe taburetul mare de la casă și începe să trăncănească cu doamna Habib.

Lorraine ține barul-tutungerie de la colțul pasajului cu Avenue de la Libération. Când ajunge la salon, e trează de câteva ore și deja nu mai suportă. Clienții ei o exasperează. Acești bieți oameni care au nevoie de calvadosul lor la ora opt dimineața și vorbesc cu ea de parcă ar fi soția sau sora lor. Amărății care își cheltuiesc alocația de sprijin pe lozuri Cash sau Banco, zgomotul monedelor pe masă când își răzuiesc biletul. Fumătorii rușinați, *O să iau un pachet de Dunhill, știi, după mult timp*. Jacqueline o ascultă perfect imobilă, astfel că, din spate, poți jura că doarme în picioare. La rândul ei, și ea o vizitează pe Lorraine în timpul pauzelor, dar mai târziu, în cursul zilei, și mai rar. Când se întoarce, de obicei miroase a țuică de prune și fredonează.

Lorraine spune deseori *În dimineața asta, mi-am zis că mai bine mă spânzur decât să vin la muncă.* Numără zilele până la vacanță și se transformă în preajma sosirii ei. Atunci când, puțin înainte de plecare, vine la salon pentru tuns și vopsit, nu mai este aceeași femeie, ai zice că e sora ei geamănă, perfectă, îndrăgostită... Se întoarce stacojie, puțin mai grasă, cu părul mai deschis. Fericirea se prelungește, zice că se înscrie la Tai Chi, că se reapucă de fotografie, *De data asta, sunt hotărâtă.* Vorbește despre asta din ce în ce mai puțin și, nu mult după începerea oficială a toamnei, pe măsură ce ultimele rămășițe de bronz se șterg, alte cuvinte îi revin pe buze. *În dimineața asta, mi-am zis că mai bine mă spânzur decât să vin la muncă.*

În salonul ei, la nouă dimineața, doamna Habib arată ca o femeie la cazinou, care joacă jocuri de noroc, într-o seară de sâmbătă. Bluză de mătase tabac sau cu imprimeu leopard, clinchet de brățări la cel mai mic gest și Shalimar, mult Shalimar, atât de mult Shalimar, încât parfumul, impregnând locul, devenise marca lui, la fel de mult ca pardoseala albă cu aspect marmorat sau cele două note muzicale ale clopoțelului de la intrare. Machiajul ei excesiv accentuează expresia de oboseală a ochilor ieșiți ușor din orbite. Are vocea răgușită, asprită de la țigară, ca la sfârșitul unei zile petrecute în așteptare. Tenul ei este bronzat de pudră la fel de mult ca de ședințele de sub lămpile cu ultraviolete, fiindcă doamna Habib este dependentă de bronzare (când e vreme frumoasă, în pauza de masă, nu de puține ori o poți vedea în Place de la Libération, așezată la capătul unei bănci care nu se află la umbră, savurându-și salata de orez, cu fața expusă la soare).

Adeseori, marți dimineața, Clara se întreabă cum și-a petrecut ultimele două zile. Ele nu vorbesc despre asta, relația lor exclude acest tip de confidențe, care sunt făcute doar clientelor și care, culese de-a lungul timpului, i-au permis Clarei să-și dea seama cine este patroana ei.

Așadar a existat un domn Habib, traficantul numelui odios, care a dispărut într-un fel sau în altul, a murit sau tocmai a plecat, Clara nu e prea sigură, acest subiect este cel mai tabu dintre toate. Există și o fiică, infirmieră pe lângă Toulon, pe care o vede o dată sau de două ori pe an și de care nu pare că o leagă o dragoste nebună. Mai e și Parisul – ah, Parisul! Doamna Habib a locuit cândva acolo și despre asta vorbește cu plăcere. Spune mereu aceleași povești. Că vedea cupola Panteonului de la fereastra bucătăriei ei, că un actor al cărui nume Clara l-a uitat pune trandafiri pe palierul ei în drum spre teatru, că parizienii sunt inteligenți, cultivați, că toți citesc.

Până și ultima loază din metrou are o carte în mână. Poate de aici și ridurile care formează paranteze pe fiecare parte a gurii ei, din cauza regretului de a nu mai locui în orașul în care a fost atât de fericită.

Loază este un cuvânt care îi place. Și expresia a băga panica în populație. Nu vreau să bag panica în populație, dar la fixativul Infinitum suntem în ruptură

de stoc, nu pricep ce s-a întâmplat. Și apoi spune nail salon în loc de manichiură, cu pronunție englezască: nail salon¹. O prietenă a fiicei mele a deschis un nail salon care are un succes monstru în Hyères, anunță ea, urmărind efectul pe care această expresie îl are asupra interlocutoarei sale.

În rest, circulă zvonuri. În urmă cu câțiva ani, ar fi fost văzută trecând printr-un câmp de rapiță la ieșirea din Beaune, Mayfairul ei era oprit puțin mai departe, la marginea drumului. Se spune că era beată. Se mai spune și că atunci când a picat pe neașteptate în regiune, înainte de a prelua salonul, se întâlnea cu bărbatul care era primarul orașului Dijon la acea vreme.

Îi plac bărbații, Clara este sigură de asta. Se simte în felul ei de a-i privi pe cei câțiva care vin la salon, de a li se adresa, fie că sunt frumoși, urâți, tineri, bătrâni, în salopete de lucru sau în șlapi Havaianas. Se simte în modul ei de a vorbi și despre JB. JB este partenerul Clarei. Este, de asemenea, singurul subiect personal pe care doamna Habib își permite să-l abordeze cu angajata ei. Sau, mai degrabă, cel pe care nu se poate abține să nu-l abordeze. De la început, de când a adus-o pe Clara la Cindy Salon prima dată. Jacqueline nu putea să stea locului, buzele îi tremurau de emoție. Îți dădeai seama că

1. În franceză, *n*-ul final este nazalizat, spre deosebire de cel din pronunția în engleză.

CUPRINS

Cindy Salon	9
Marcel.....	63
Clara.....	147
Epilog.....	189
<i>Muḫumiri</i>	197